Нові вулиці – нові сенси:

оновлена Полтава



Департамент культури і туризму
Полтавської обласної військової адміністрації
Обласна бібліотека для юнацтва ім. Олеся Гончара

Нові вулиці – нові сенси: оновлена Полтава

Путівник-досьє

Вип. 1. Київський район

Полтава – 2026

УДК 036:711.73(477.53)
Н 75

Укладач: Ольга Пошибайло

Нові вулиці – нові сенси: оновлена Полтава : путівник-досьє. Вип. 1. Київський район / Полтавська обласна бібліотека для юнацтва імені Олеся Гончара ; уклад. О. Пошибайло. – Полтава : ПОБЮ імені Олеся Гончара, 2026. – 40 с.

У путівнику представлено нові назви вулиць Київського району Полтави, їх походження та історію перейменування, а також відомості про постаті, чиї імена увічнено в міському просторі. Окрему увагу приділено знаковим місцям і пам’яткам району, що допомагають краще пізнати його історію та сучасне обличчя.

Видання адресоване бібліотекарям, педагогам, учням і студентам, дослідникам та всім, хто цікавиться історією Полтави, її вулицями, пам’ятками та культурною спадщиною міста.

Полтавська обласна бібліотека для юнацтва імені Олеся Гончара, 2026

ЗМІСТ

Від укладача	**С. 4**
Назва має значення: хто і коли перейменовував вулиці Полтави	**С. 5-8**
Київський район: сторінки історії та знакові місця	**С. 8-18**
Вулиця Соборності: історія головної магістралі Полтави	**С. 19-21**
Решетилівська: дорога, що стала вулицею	**С. 22-23**
Вулиця Симона Петлюри: повернення історичного імені	**С. 22-24**
Вулиця Чумацький Шлях: давня дорога Полтави	**С. 25-26**
Юліан Матвійчук: в пам’ять про полтавського захисника	**С. 26-28**
Вулиця Української Повстанської Армії: від Прохорівської до української пам’яті	**С. 29-30**
Твоя вулиця – на честь Героя	**С. 30-32**
Іменем Василя Стуса	**С. 33-35**
Від атомної епохи – до голосу української культури	**С. 35-36**
Бібліографічні джерела	**С. 37-39**

Від укладача

Назви вулиць – це своєрідний літопис міста. Вони зберігають пам'ять про людей, події, географічні особливості та історичні періоди. Зміна назви вулиці ніколи не є лише зміною напису на табличці. Разом із нею змінюється символічний простір міста, його ставлення до минулого та уявлення про те, кого і що варто пам'ятати.

Полтава має особливо промовисту історію топонімічних змін. У різні часи назви вулиць змінювалися за рішеннями міської влади, під впливом державної політики та суспільно-політичних перетворень. Міський простір неодноразово «переписувався»: одні назви приходили на зміну іншим, відображаючи ідеологію своєї епохи.

Сьогодні цей процес набув нового змісту – місто повертає історичні назви, позбавляється імперських і радянських маркерів та увічнює імена українських діячів, науковців, митців і захисників України.

Сучасне оновлення міської топоніміки пов'язане з декомунізацією, деколонізацією та дерусифікацією міського простору, а також із вшануванням тих, хто захищав і продовжує захищати Україну. Нові назви нагадують про визначних українців, знакові події, символи боротьби та державності, повертаючи в міський простір імена й смисли, які тривалий час були витіснені або замовчувані.

Київський район Полтави у цьому сенсі є своєрідною картою пам'яті. Його вулиці, провулки та мікрорайони мають свою історію, а кожна нова назва – своє пояснення. За нею стоїть конкретна людина, важлива подія, історичне місце або символ, що набуває нового звучання в сучасному місті.

Цей путівник-досьє створений для того, щоб допомогти побачити за назвами вулиць і важливими місцями не просто адреси та об'єкти, а історії, імена й події, пов'язані з ними. Він знайомить із походженням нових назв, постатями, на честь яких їх названо, та місцями, що мають особливе історичне й культурне значення.

Видання містить бібліографічні й краєзнавчі матеріали про вулиці та місця, представлені у путівнику, а також про людей і події, пов'язані з ними. Наведені джерела використано під час підготовки видання; вони допоможуть читачам за потреби глибше ознайомитися з окремими темами.

Матеріали згруповано за назвами вулиць, що дає можливість послідовно простежити зміни топонімічного простору Київського району та дізнатися, що стоїть за кожною сучасною назвою. Бібліографічні джерела до матеріалів розміщено в алфавітному порядку.

Інформація, представлена у виданні, не є вичерпною та може доповнюватися новими матеріалами, виявленими під час подальших краєзнавчих досліджень.

Електронна версія путівника доступна на офіційному сайті Полтавської обласної бібліотеки для юнацтва імені Олеся Гончара в розділі: Інформаційно-бібліографічні видання, а також у блозі «Світ бібліографа».

Назва має значення: хто і коли перейменовував вулиці Полтави



Назви вулиць – це не лише орієнтири на міській карті. Вони зберігають пам'ять про людей, події, історичні періоди та цінності, які суспільство вважало важливими в різні часи. Тому зміни міської топоніміки дають можливість простежити, як разом із містом змінювалося і саме його ставлення до власної історії.

Перші масштабні зміни: 1909 рік

Одне з перших масових перейменувань полтавських вулиць відбулося 1909 року – напередодні 200-річчя Полтавської битви. Тодішня влада прагнула підкреслити значення події 1709 року в офіційній імперській історичній пам'яті. Саме тому вуличні назви стали одним із засобів формування потрібного державі історичного наративу.

Отже, ще задовго до радянської доби можна побачити головний принцип, який згодом повторюватиметься неодноразово: той, хто має політичну владу, прагне впливати й на символічний простір міста. Імена на міській мапі ставали способом закріплення певного бачення історії.

1917-1920-ті: революція змінює міську карту

Після революційних подій 1917 року Полтава пережила кілька змін влади, і кожна з них відбивалася на назвах вулиць.

У квітні 1919 року більшовицька влада вже почала змінювати назви центральних вулиць, надаючи їм імена діячів міжнародного соціалістичного руху. Однак ці назви проіснували недовго: після зміни влади влітку 1919 року більшовицькі перейменування були скасовані й старі назви частково повернулися.

Остаточно радянська система почала закріплюватися вже після встановлення більшовицької влади. У 1921 році було створено спеціальну комісію зі зміни назв вулиць Полтави. А 12 червня 1923 року малий президіум Полтавської міської ради робітничих і червоноармійських депутатів ухвалив рішення про перейменування одинадцяти вулиць.

Ці рішення показують, що перейменування було не випадковим процесом. Воно мало чітку ідеологічну мету – замінити стару систему символів новою, радянською. На міській карті з'являлися імена революціонерів, політичних діячів та символи нового державного устрою.

1920-1930-ті: радянська система закріплюється

У наступні десятиліття перейменування продовжилися. Особливо активно нові назви з'являлися на територіях колишніх передмість, які входили до складу Полтави.

Показовою є історія сучасного Пушкарівського мікрорайону. Після приєднання колишніх передмість до Полтави в 1929 році почалося офіційне впорядкування назв місцевих вулиць і провулків. Частина назв була пов'язана з радянською кампанією увічнення пам'яті людей, які загинули в боротьбі за радянську владу. Тож вулиці на Юрівці «імені Половки» – безумовно належать саме до цієї категорії. Таким чином, радянська топоніміка поступово охоплювала не лише історичний центр, а й околиці міста. Вулиця ставала своєрідним «підручником» офіційної історії, де майже не залишалося місця для української державницької традиції, козацького минулого чи пам'яті про діячів, які не вписувалися в радянську модель.

Післявоєнна Полтава: нове місто – нові назви

Після Другої світової війни Полтава активно відбудовувалася. Разом із відновленням зруйнованого міста виникали нові вулиці, провулки та житлові квартали. Частина назв була пов'язана з радянською військовою пам'яттю, партійними діячами, державними святами та ідеологічними поняттями.

У 1950-1960-х роках рішення про найменування і перейменування ухвалював виконавчий комітет Полтавської міської ради депутатів трудящих. Наприклад, рішенням від 13 жовтня 1951 року окремі вулиці отримували нові назви, а в 1962 році було затверджено черговий список перейменувань.

Цей період важливий для розуміння сучасної топоніміки Полтави: чимало назв, які мешканці сприймали як звичні протягом десятиліть, насправді з'явилися саме в радянський час.

1990-ті: перші зміни після відновлення незалежності

Проголошення незалежності України 1991 року стало початком нового етапу. Місто поступово почало відмовлятися від частини радянських назв і повертати українські історичні імена.

Проте цей процес у 1990-х і на початку 2000-х років був значно повільнішим, ніж під час пізніших хвиль декомунізації та деколонізації. За зібраними даними, у 1992-2007 роках у Полтаві перейменували 31 вулицю та парк. Серед прикладів – перейменування вулиці Луначарського на вулицю 1100-річчя Полтави у 1999 році.

Це був час поступового повернення до власної історичної пам'яті, але значна частина радянської топоніміки ще залишалася на міській карті.

2015-2016 роки: декомунізація

Новий масштабний етап розпочався після ухвалення у 2015 році законів про декомунізацію. Йшлося вже не просто про бажання окремих мешканців змінити невдалу назву, а про виконання законодавства, яке забороняло пропаганду комуністичного тоталітарного режиму та його символіки.

У Полтаві в цей період працювали робочі групи, збиралися пропозиції громадськості, обговорювалися нові назви. Водночас механізм ухвалення рішень

відрізнявся від сучасного: у 2016 році значну частину перейменувань здійснив не міський голова чи міська рада, а голова Полтавської обласної державної адміністрації Валерій Головко. 20 травня 2016 року він підписав розпорядження № 207 «Про перейменування топонімічних назв, демонтаж меморіальних дощок та зображень комуністичної символіки у місті Полтаві». У результаті було змінено назви близько 110 топонімічних об'єктів Полтави.

Саме тоді на карті міста з'явилися, зокрема, вулиці Симона Петлюри, Івана Мазепи, Пилипа Орлика, Данила Апостола, Кирила Осьмака, Оксани Мешко, Василя Барки та інші.

Однією з найпомітніших змін стало перейменування Жовтневої на вулицю **Соборності.** Нова назва стала символічною: замість назви, пов'язаної з більшовицькою революційною традицією, центральна вулиця міста отримала назву, що апелює до ідеї єдності українських земель та соборності України.

Хто перейменовує вулиці сьогодні?

Сучасний механізм суттєво відрізняється від практики 2016 року. Основну роботу з підготовки пропозицій здійснює робоча група з питань перейменування геонімів Полтавської міської територіальної громади. Вона розглядає пропозиції, організовує громадське обговорення та готує варіанти нових назв. Мешканці громади можуть брати участь в електронних консультаціях і голосувати за запропоновані варіанти.

Остаточне рішення щодо перейменування міських вулиць ухвалює Полтавська міська рада. Таким чином, сучасне перейменування – це вже не одноосібне рішення, а процедура, у якій поєднуються робота фахівців, громадське обговорення та рішення представницького органу місцевого самоврядування.

Після 24 лютого 2022 року: деколонізація

Повномасштабне російське вторгнення стало новим переломним моментом. Питання назв вулиць набуло вже не тільки історичного, а й безпекового та світоглядного значення.

У 2022 році в Полтаві була створена робоча група з питань перейменування. Її завданням стало вивчення думки мешканців громади щодо назв вулиць, провулків, площ, парків та інших об'єктів.

У березні 2023 року Полтавська міська рада затвердила першу чергу перейменувань. У громадських електронних консультаціях взяли участь 1359 користувачів, які віддали 7551 голос за нові назви. Загалом у першій черзі було перейменовано 71 вулицю. Зміни стосувалися назв із русизмами та орфографічними помилками, а також назв, пов'язаних із росією та державами – членами ОДКБ.

Друга черга, затверджена 19 травня 2023 року, продовжила цей процес. Серед помітних прикладів – вулиця Ватутіна, яка стала вулицею Української Повстанської Армії; Гагаріна – Державного Прапора; Зигіна – капітана Володимира Кісельова; Героїв Сталінграда – Героїв України; Комарова – Польською; Леваневського – Магдебурзького Права.

У 2024 році процес продовжився. Зокрема, колишній мікрорайон Половки отримав назву Пушкарівський, а серед інших змін були перейменування, що повертали до міського простору історичні, українські та локальні назви.

Наступним етапом стало перейменування третьої черги. Полтавська міська рада затвердила ще 61 назву вулиць і провулків, пов'язаних із російськими та радянськими діячами, подіями й символами.

Рішення про призупинення перейменування вулиць у Полтаві ухвалили депутати міської ради на сесії **31 жовтня 2025 року**. Офіційним документом є рішення «Про призупинення перейменування геонімів Полтавської міської територіальної громади на період дії воєнного стану». Ухвалене на офіційній сесії Полтавської міської ради та зафіксоване в протоколах засідання та на сайті Полтавської міської ради.

Термін дії: До завершення правового режиму воєнного стану.

Причина: Звернення військових частин та інших формувань. Вони наголосили, що подібні рішення та обговорення мають відбуватися за повноцінної участі військовослужбовців, які зараз на фронті і не можуть долучитися до процесу.

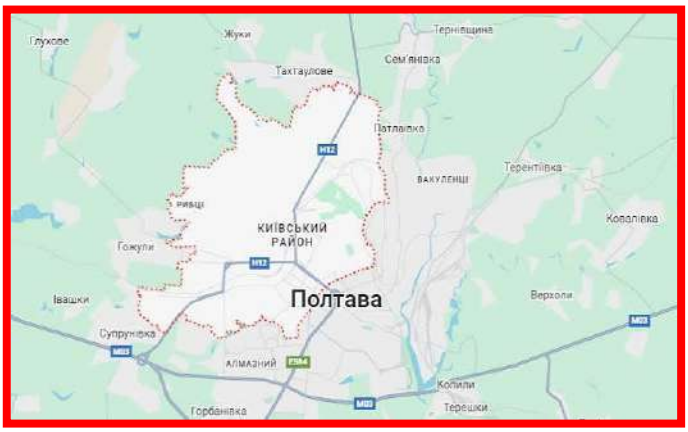
Суть обмеження: Поставлено на паузу процес зміни назв вулиць, провулків, скверів, площ та інших геонімів у громаді.

Отже, історія перейменувань полтавських вулиць – це фактично історія зміни політичних режимів, суспільних цінностей і самої української ідентичності. Назви, які здавалися незмінними, виявлялися лише відбитком певної епохи.

Сьогодні Полтава поступово формує іншу карту пам'яті. На ній поруч із давніми місцевими назвами з'являються імена гетьманів, письменників, учених, митців, громадських діячів та воїнів. Вулиця стає не просто адресою, а нагадуванням про те, кого місто вважає частиною своєї історії і які цінності хоче передати наступним поколінням.

Саме тому назва має значення. Вона визначає, кого ми бачимо, коли дивимося на карту свого міста, і про яку історію розповідаємо тим, хто житиме в Полтаві після нас.

Київський район: сторінки історії та знакові місця



Київський район міста Полтави створено у 1952 році. Він є найбільшим районом міста, займає північну, північно-східну та центральну частини Полтави та об'єднує історичні місцевості Павленки, Яківці, Браїлки, Половки, Юрівку, Рибці, Огнівку та інші. На території району розташовано понад 470 вулиць і провулків.

Його площа сягає 54,37 км² – це понад половина території міста. Тут зосереджено значну частину промислових підприємств, транспортних вузлів та освітніх закладів.

Район вирізняється розвиненою інфраструктурою: Київський вокзал слугує важливими «залізничними воротами», а стадіон «Ворскла» імені Олексія Бутовського приймає матчі футбольного клубу та масові події. Навколо нього сформувався спортивний і рекреаційний кластер. Тут багато зелених зон – близько 400 гектарів займають парки і сквери. Життя тут динамічне: поруч промислові зони, аграрна академія, інститут зв'язку та численні школи. Населення налічує близько 110 000 чоловік.

Для сімей з дітьми район привабливий наявністю спортивних майданчиків та обладнаними для дітей дворами. Молоді фахівці цінують транспортну доступність і близькість до навчальних закладів. Промислові підприємства забезпечують робочі місця, хоча це створює певне навантаження на екологію в окремих частинах.

Межі: Київський район межує з двома іншими районами міста – Подільським та Шевченківським, займаючи значну північну та східну території.

Орієнтири: До району відносяться важливі транспортні вузли, що ведуть на Київську трасу та північні околиці міста

Топоніміка Київського району Полтави – це своєрідний відбиток історії міста, у якому переплелися назви різних епох. За знайомими полтавцям назвами – Решетилівська, Чумацький Шлях, Родини Пильчикових, Андрія Лівицького, Антона Цедіка, Братства тарасівців, Василя Стуса, Євгена Адамцевича, Героїв «Азову» та іншими – стоять різні сторінки минулого й постаті, пов'язані з історією України та Полтавщини.

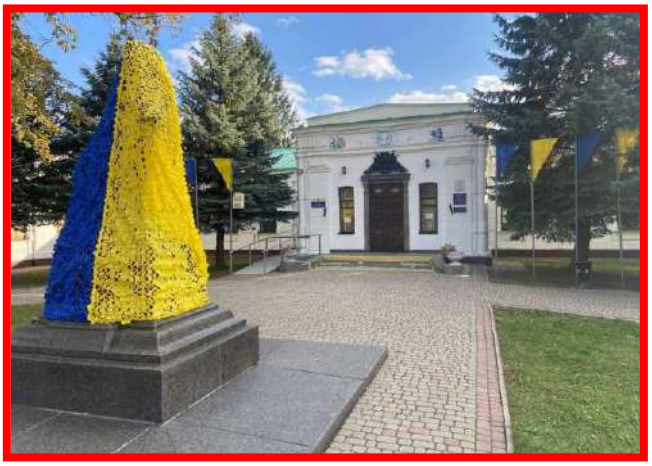
Сучасний вигляд вулиць району формувався поступово. Одні назви виникали разом із розбудовою міста та приєднанням до нього окремих поселень, інші змінювалися відповідно до політичних і суспільних реалій. Частина топонімів була пов'язана з радянською ідеологією та діячами того часу, тоді як сучасні назви дедалі більше звертаються до української історії, культури, місцевих традицій та людей, які зробили внесок у розвиток Полтави й України.

Саме тому сьогодні на карті Київського району поруч можна побачити назви, що нагадують про давні місцеві традиції, українських митців і науковців, державних діячів та захисників України.

Зміна назв – це не просто заміна написів на табличках. Це переосмислення міського простору й визначення того, чиї імена та які події громада хоче залишити у своїй пам'яті.

Київський район має чимало **знакових місць** – природних, історичних і пам'ятних, кожне з яких по-своєму розповідає про минуле та сьогодення цієї частини Полтави.

Поле Полтавської битви





Державний історико-культурний заповідник «Поле Полтавської битви» – це комплекс пам'яток історії та монументального мистецтва і музей, присвячений подіям Великої Північної війни та Полтавській битві знаходиться по **вул. Шведська Могила, 32**.

Поле Полтавської битви – історична місцевість на північній околиці Полтави, пов'язана з однією з найвизначніших подій європейської історії XVIII століття. **27 червня (8 липня) 1709 року** тут відбулася Полтавська битва – вирішальна битва Північної війни між шведською армією Карла XII та московським військом Петра I. Історія музейного комплексу на Полі Полтавської битви розпочалася **1909 року**, коли з ініціативи викладача історії Полтавського кадетського корпусу **Івана Павловського** до 200-річчя битви відкрили музей. Першу експозицію склали зброя, військове спорядження, портрети, картини та гравюри, пов'язані з подіями Північної війни. Після революційних подій музей припинив роботу, а частину його колекції передали до інших музейних установ.

23 вересня 1950 року музей відновив діяльність уже як **Музей історії Полтавської битви**. У наступні десятиліття формувався меморіальний комплекс, до якого увійшли пам'ятники та інші історичні об'єкти на території Поля битви.

31 березня 1981 року постановою №153 Центрального Комітету Компартії України і Ради Міністрів УРСР музей та комплекс пам'яток історії і культури було оголошено **Державним історико-культурним заповідником «Поле Полтавської битви».** Саме **1981 рік є датою створення заповідника**. Його територія разом з охоронною зоною становила близько 720 га.

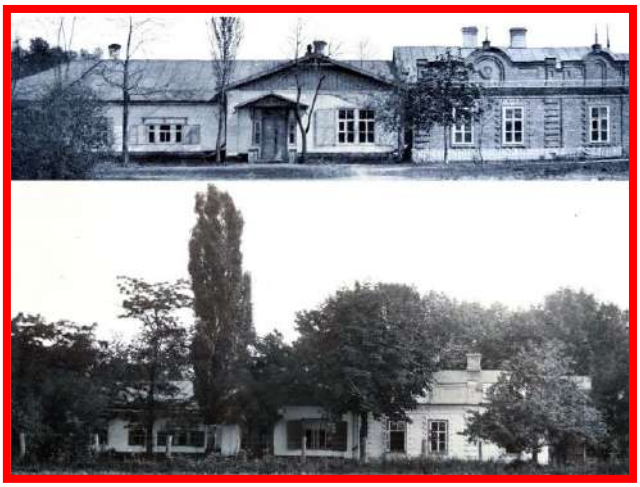
У 2001 році заповідник отримав статус **пам'ятки історії національного значення** та був занесений до Державного реєстру нерухомих пам'яток України. Сьогодні заповідник об'єднує музей, історичне поле та комплекс пам'яток, пов'язаних не лише з Полтавською битвою 1709 року, а й з іншими важливими подіями історії Полтави. Це один із найвизначніших історико-культурних комплексів міста та важливий центр вивчення історії Полтавщини. На території заповідника розташовано більше **30 курганів скіфської доби**.

Пам'ятний знак **«Битва на Ворсклі 1399 року»** – це історичний монумент, урочисто відкритий 12 серпня 2026 року у Полтаві. Його встановлено на території

музейного містечка Державного історико-культурного заповідника «Поле Полтавської битви». Пам'ятка присвячена одній із найбільших і найважливіших баталій середньовічної Європи – битві між союзними військами Великого князя Литовського Вітовта і Золотою Ордою.

Дослідна станція





«Старий Хутір» Дослідного поля
Колишній будинок Г. К. Гурвича

Історія Полтавської державної сільськогосподарської дослідної станції імені М. І. Вавилова розпочалася зі створення Полтавського дослідного поля. Важливу роль у його появі відіграв князь Сергій Кочубей, який у 1865 році ініціював створення Полтавського сільськогосподарського товариства. Саме за його клопотанням у Полтаві постало Дослідне поле, першу раду якого обрали **28 жовтня 1884 року.** Для роботи установи придбали землі на північній околиці Полтави. Протягом першого десятиліття її територія розрослася до **73 гектарів**. Частиною цієї території став **Старий хутір – колишній хутір Гаврила Гурвича**. Навесні 1885 року земство придбало його для потреб Дослідного поля. Саме тому Старий хутір вважають найдавнішою частиною території Дослідного поля. Згодом, після розширення земель, сформувався і **Новий хутір**, де розмістилася центральна садиба дослідної станції. Першим директором став **Борис Черепахін**, який із 1885 року запровадив програму польових досліджень.

Дослідне поле створювали не заради науки «для науки». Тут шукали практичні відповіді на питання, які хвилювали землеробів: як обробляти ґрунт, які добрива застосовувати, яке насіння використовувати, коли сіяти культури і як отримувати кращий урожай. Результати дослідів ставали основою рекомендацій для сільського господарства.

Одним із перших і найвідоміших експериментів став беззмінний посів озимого жита, започаткований ще 1885 року. Цей унікальний дослід триває й сьогодні. **У 1910 році** Дослідне поле перетворили на **Полтавську сільськогосподарську дослідну станцію**. З її історією пов’язані імена відомих учених – **Василя Докучаєва, Володимира Вернадського, Миколи Вавилова, Олександра Ізмаїльського, Анастасія Зайкевича, Віктора Сазанова** та інших.

Метеорологічна станція на Дослідному полі була відкрита в 1885 році, з метою вивчення впливу погодних умов на урожайність. До початку 1930-х років вона розташовувалася на **«Старому Хуторі».** У 1913 році був створений відділ метеорології Дослідної станції, а **з 1931 року метеорологічний відділ станції** став самостійною установою, **вул Шведська, 84** (на розі вул. Шведської і Дослідної). Дані про температуру, опади, вологість та інші природні умови допомагали науковцям досліджувати їхній вплив на ґрунти, рослини та врожай.

Під час **Другої світової війни** значну частину працівників та матеріалів станції евакуювали. Частина колективу залишилася в окупованій Полтаві, а станція продовжувала працювати. У 1943 році її вдалося врятувати від знищення.

Особливу цінність становить **наукова бібліотека** станції, у якій зберігається понад 70 тисяч книг. Історію установи можна побачити в **Музеї історії Полтавського дослідного поля**, заснованому **1978 року**. Серед його експонатів – унікальний чотириметровий моноліт ґрунту, відібраний Василем Докучаєвим у 1888 році, документи, фотографії, наукове обладнання та старовинні книги.

Сьогодні Дослідна станція розташована за адресою **вул. Шведська, 86.** Про її історію нагадує й вулиця Дослідна, назва якої пов’язана з Дослідним полем.

Гришків ліс





Гришків ліс розташований у верхній частині яру Говтвянчик, біля верхів’їв однойменного струмка, північніше колишнього села Яр (Малої Пушкарівки) та на захід від житлового масиву Половки. У 1970-1980-х роках, із розбудовою мікрорайону, територія лісу увійшла до меж Полтави. В лісі існувало поселення скіфського часу. У середині XIX ст. відомий як казенний ліс «Урочище Ігнатьєвскоє». Раніше лісовий масив був значно більшим і виходив на плато, особливо із західного боку яру.

Походження назви **«Гришків ліс» достеменно не встановлено.** Одна з версій пов’язує її з прізвищем Гришко. Місцеві перекази розповідають про поміщика, якому нібито належав ліс до 1917 року і якого тут убили. Існує й родинна історія про Андрія Гришка – колишнього кучера полтавської поміщиці,

який отримав від неї на весілля гаманець із золотими монетами. Чи мають ці перекази стосунок до походження назви лісу – невідомо.

Гришків ліс – **кленово-липова діброва**, у деревостані якої переважають дуб, ясен, липа серцелиста та клен гостролистий. Тут збереглися вікові дуби й липи, ростуть в'яз, клен польовий, дика груша, бруслина, глід, ліщина, бузина, терен. Уздовж струмка місцями сформувалися заболочені ділянки, на схилах трапляються джерела. Цінність лісу полягає передусім у збереженні природної широколистяної діброви серед міської забудови.

Окрему сторінку історії Гришкового лісу становлять **трагічні події нацистської окупації Полтави 1941-1943 років**. Тут відбувалися масові розстріли мирних жителів і військовополонених. Серед загиблих – близько 700 пацієнтів Полтавської психіатричної лікарні, яких розстріляли восени 1941 та влітку 1942 року. Нині на цьому місці розташовані **місце масових розстрілів і три братські могили.**

Сьогодні Гришків ліс є не просто зеленою зоною Київського району, а природною та історико-меморіальною територією Полтави. **22 грудня 2023 року рішенням Полтавської обласної ради № 761 його оголошено ботанічним заказником місцевого значення площею 42 га.** Новий природоохоронний статус має сприяти збереженню унікального для міста лісового масиву, його рослинного світу та рекреаційної цінності.

Полтавський дендропарк





Полтавський міський парк. Дендропарк – парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення в Україні.

Закладення дендропарку розпочалося весною **1962 року.** Головним ініціатором створення дендропарку була дендролог Яніна Яківна Яценко. У перший день у закладенні парку взяли участь три тисячі полтавців, а протягом місяця – вже майже десять тисяч. Дерева висадили на площі 17 гектарів.

Особливість парку – його рельєф: багато видових майданчиків, з яких відкриваються цікаві перспективи, світлі галявини. Основною магістраллю є стежка, що починається від входу з боку **вул. Яківчанської**, проходить по західній балці, через долину на схід і закінчується при вході зі сторони **вул. Лугової.**

Територіально дендропарк знаходиться у північно-східній частині міста на значно піднесеній висотності над рівнем моря (120-140 м), рельєф якого ускладнений глибокими балками (інколи до 60 м.).

За часів Полтавської битви територія, на якій розташований сучасний дендропарк, являла собою густий незайманий ліс – Яківчанський ліс переходив у діброву на Монастирській горі.

Під час німецької окупації цей ліс був знищений загарбниками з тактичних міркувань. Після цього майже голі схили балок на північних околицях Полтави поступово почала вражати ерозія.

Сучасна колекція дендрофлори Полтавського міського парку була сформована протягом 60-х - поч. 70-х років XX століття і нині нараховує близько 230 видів дерев та кущів. У різних куточках дендропарку створені ландшафтні композиції різноманітних географічних зон, які отримали назви: «Українська діброва», «Шведський ліс», «Кавказ», «Галявина цвітіння».

Могила Скліфосовського



Могила Миколи Скліфосовського. Поховання видатного хірурга Миколи Васильовича Скліфосовського та його сина Володимира знаходиться у Яківцях**, Виборзький провулок, 10** – історичній місцевості Полтави.

У 1900 році Микола Васильович остаточно оселився у маєтку «Відрада» у селі Яківці, що нині є частиною Полтави. Маєток дістався родині від родичів дружини Скліфосовського. Тут був сад, що називали «Полтавською Швейцарією». Скліфосовський першим у Полтаві почав вирощувати хміль, купив у Баварії міні-броварню. Селян Микола Васильович лікував безкоштовно. Вільно говорив українською, й за спогадами, був українським патріотом.

30 листопада 1904 року після перенесеного інсульту Скліфосовський помер у своєму маєтку в селі Яківці. Лікаря поховали на маленькому парафіяльному цвинтарі в Яківцях біля місцевої церкви. У радянські часи і саму церкву, і весь навколишній цвинтар повністю знесли, проте могилу Скліфосовського і його сина Володимира вирішили залишити. Саме могилу Володимира можна побачити поряд із могилою батька. На мармуровій плиті на латинською і російською мовами написано: «Світячи іншим, згораю сам».

У 1966 році під час проведення в Полтаві міжнародного форуму хірургів, біля могили закладено парк.

Із ініціативи ГО «Асоціація хірургів Полтавщини» 31 жовтня 2024 року побіля поховання Миколи Скліфосовського та його старшого сина Володимира встановили пам'ятний знак молодшому синові хірурга Вадимові.

Стадіон «Ворскла»





Стадіон «Колос», 1963 р.

Стадіон «Ворскла» імені Олексія Бутовського. Розташований по **вул Майдан Незалежності, 16.**

Історія головної спортивної арени Полтави бере початок із **1913 року**, коли на Сінній площі, на місці колишнього іподрому, відкрили спортивний майданчик.

У 1920-х роках його поступово облаштовували для проведення футбольних змагань. **1951 року** тут відкрили стадіон **«Урожай»** на 7,5 тисячі глядачів. Згодом він отримав назви **«Колгоспник»** та **«Колос».** У 1957 році стадіон реконструювали й розширили. Наймасштабніша перебудова тривала в 1968–1974 роках: споруда набула сучасної форми, а кількість місць перевищила 30 тисяч. **1980 року** на стадіоні «Колос» зупинявся олімпійський вогонь московської Олімпіади.

У 1995–2000 роках стадіон знову реконструювали: оновили трибуни, футбольне поле, приміщення та інфраструктуру. **1990 року** арена отримала назву **«Ворскла»,** а **2008 року** – ім'я **Олексія Бутовського**, уродженця Полтавщини, одного із засновників сучасного олімпійського руху.

«Ворскла» приймала значні футбольні події – **матчі Суперкубка України (2008, 2011), фінал Кубка України (2014**), а також поєдинки європейських клубних турнірів. Тут грали відомі команди Європи, зокрема **«Ганновер», «Стандард», «Карабах», «Динамо» (Бухарест), «Гленторан», «Слайго Роверс»**.

Сьогодні стадіон «Ворскла» імені Олексія Бутовського є домашньою ареною ФК «Ворскла» та однією з найвідоміших спортивних споруд Полтави. Сучасна місткість стадіону – близько **25 тисяч глядачів**.

Музей важкої бомбардувальної авіації





відреставрований винищувач МіГ-23

Музей важкої бомбардувальної авіації – філія Національного військово-історичного музею України – унікальний авіаційний музей просто неба Полтави. Офіційно розпочав роботу 1 вересня 2016 року відповідно до наказу Міністра оборони України № 192 від 11.04.2016 року за юридичною адресою м. Полтава, **вул. Олександра Засядька, 1** (Авіамістечко). Музей створений на основі летовища, започаткованого у 20-ті роки XX століття, і яке пройшло шлях від цивільного аеродрому для забезпечення перших в Україні пасажирських авіаліній до однієї з наймогутніших стратегічних авіабаз світу.

Комплекс фактично розташований на місці колишньої військової авіаційної бази, де досить тривалий час базувалася важка бомбардувальна дивізія. Оборонний об'єкт проіснував до 2006 року. Необхідно зазначити, що в роки незалежності поступово скорочувалася кількість техніки, яка здебільшого йшла на металобрухт. Ліквідацію ж останнього бомбардувальника ТУ-22М3 було здійснено на підставі світової угоди про знищення ядерного і стратегічного озброєння. Попри це вдалося зберегти чималу кількість техніки. Тому тут і вдалося заснувати музей дальньої і стратегічної авіації, що привертає увагу великої кількості туристів.

У серпні 2026 року у Полтавському музеї важкої бомбардувальної авіації встановили унікальну експозицію: відреставрований **винищувач МіГ-23** закріпили на спеціальній металевій конструкції під кутом, що імітує політ та виконання крутого віражу. Подібне динамічне розташування бойового літака є єдиним у музеях України.

Особливості роботи в умовах війни: Музей продовжує розвиватися: відновлюють кабіни літаків, проводять екскурсії, діє виставка моделей військових літаків. Під час повітряної тривоги слід дотримуватися загальних правил безпеки та прямувати до найближчого укриття.

Полтава-Київська





Залізничний вокзал «Полтава-Київська». Вантажна станція 1-го класу Полтавської дирекції Південної залізниці на електрифікованій лінії Полтава – Ромодан між роз'їздом Шведська Могила (4 км) та станцією Супрунівка (4 км). Залізнична станція та вокзал «Полтава-Київська» були відкриті у 1901 році під час будівництва стратегічної лінії Київ-Полтава- Лозова. Спочатку станція мала назву «Полтава-Місто» (або «Полтава-Город») і стала другим залізничним вузлом у місті. Розташований за адресою: **вул. Степана Кондратенка, 14.**

Після 1917-1920 років здобула сучасну назву. Під час Другої світової війни будівля вокзалу була зруйнована. Відновлена по закінченню війни. У 1955 році зведена існуюча будівля вокзалу за проєктом архітектора Зої Котлярової.

Неподалік станції у повоєнну добу було збудовано ряд промислових підприємств, переважно харчової промисловості, що зумовило подальше значення станції як великої вантажної. На станції Полтава-Київська зупиняються всі поїзди далекого та приміського сполучення.

Каплиця святого Юрія Переможця





Каплиця святого великомученика Юрія Переможця – Свято-Георгіївська каплиця (її первісна назва) має невеликі розміри (4,1 х 4,1 м, площа 9 м2), але в наш час є найбільш знаковою сакральною спорудою на Павленках. Будувалася в

1911-1914 роках за проєктом молодого архітектора Ігоря Кальбуса. Як і будинок Полтавського земства (тепер – краєзнавчого музею), споруджена в стилі українського модерну. За радянської влади довго стояла занедбаною. У 1994 році тут була відновлена служба української автокефальної православної церкви (спочатку в прибудові, а пізніше – в хрестильні, як Свято-Юріївська церква за адресою: **вул. Зіньківська, 16а)**. Виконком Полтавської обласної ради народних депутатів рішенням від 30 вересня 1994 року Божого № 43 передала Свято-Юріївській парафії Української Автокефальної Православної Церкви каплицю святого великомученика Юрія Переможця.

З'явилася каплиця до святкування 200-річчя Полтавської битви. 1909-го до Полтави приїхав російський імператор Микола II. Територія нинішнього мікрорайону Інститут зв'язку тоді була околицею, де розташовувався наметовий табір. На згадку про перебування імператора в цій місцевості вирішили збудувати каплицю.

1914 року каплиця була відкрита. Будівля мурована, баштоподібна, квадратна у плані, з двосвітловим простором в інтер'єрі. Каплиця встановлена на двоступінчастому гранітному стилобаті, основний об'єм увінчується полігональними щипцями. Внутрішній простір каплиці перекрито сферичним залізобетонним куполом, що знаходиться між цегляними щипцями стін. На купол спирається залізобетонний барабан. Наметовий шоломоподібний купол був вкритий позолоченими мідними листами. Увінчувала споруду главка з ажурним хрестом. Барабан під нею був помережаний підкарнизною лиштвою, складеною з кольорових плиток подібно до плахти у шаховому порядку. Цегляні стіни були обличковані керамічною плиткою, прикрашені трикутними полив'яними плитками, майоліковими вставками, квітчастими композиціями типу «вазон» біля наріжних кутів.

Окрасою будівлі є **монументальні майолікові художні панно** на щипцях фасадів: обабіч **чотирьох порталів** – вісім панно **«Вазон»;** на західному щипці – панно **«Спас з янголами»** (Христос сидить на троні, біля його ніг два колінопреклонені янголи, що склали руки на грудях. Ця сцена замінила передбачене в проєкті зображення зустрічі царя з селянами); на північному та південному щипцях – панно **«Шестикрилі серафими»** (пара серафимів з переплетеними крилами); на східному щипці – панно **«Вазон з деревом життя».** Панно виконані в Опішні за екскізами й під керівництвом Юрія Лебіщака.

У 20-х роках минулого століття екстер'єр каплиці сильно пошкодили: пробили додаткові двері, поруйнували майоліку, знесли купол і хрест. А всередині будівлі облаштували склад паливно-мастильних матеріалів. Каплиця на місці селянського табору – **єдина в світі культова споруда, зведена саме в земському стилі (українському модерні).**

На сьогоднішній день унікальна пам'ятка має статус місцевого значення і потребує реставрації. У червні 2026 року з її фасаду прибрали таблиці з написами, що прославляли Миколу II, у межах заходів із деколонізації публічного простору.

Вулиця Соборності: історія головної магістралі Полтави



Каштанова Алея



Сучасний ОЦЕВУМ раніше називався Палацом культури й техніки

Сьогодні **вулиця Соборності** – головна історична вісь Полтави, яка проходить через Шевченківський та Київський райони міста. Вона поєднує найдавнішу частину Полтави з архітектурним центром, сформованим на початку XIX століття, і продовжується далі у напрямку колишньої Куракінської вулиці.

За свою історію вулиця неодноразово змінювала назву. Серед них – Успенська, Київська, Пробивна, Мостова, Олександрівська, Куракінська, Жовтнева, Сталіна та сучасна Соборності. Частина цих назв стосувалася різних відтинків магістралі, які згодом були об'єднані в одну вулицю.

Її історія – це не просто перелік назв. У ній відображені розвиток Полтави, зміна її адміністративного центру, архітектурні перетворення, політичні події та переосмислення міського простору.

Від Успенського собору до головної міської вулиці. Історія вулиці Соборності сягає XVIII століття. Вона формувалася від Успенського собору в напрямку Київських воріт Полтавської фортеці. Саме розташування біля головного храму міста визначило одну з її найдавніших назв – **Успенська**.

У різні періоди вживалася також назва **Київська**, пов'язана з напрямком дороги до Київських воріт і подальшим шляхом на Київ. На планах та в історичних описах зустрічається й назва **Мостова**.

Наприкінці XVIII століття вулицю продовжили через передмістя. Її буквально «пробили» далі, тому вона отримала назву **Пробивна**. Ця назва відображає процес розростання Полтави за межі старої фортеці. Поступово вулиця ставала однією з головних міських магістралей, а її напрямок визначив подальший розвиток центральної частини Полтави. На початку XIX століття вулиця отримала назву **Олександрівська** – на честь імператора Олександра I. Вона з'єднала Соборний майдан із Круглою площею та стала головною міською магістраллю.

Це був час великих змін у Полтаві. Після утворення Полтавської губернії у 1802 році місто почало перебудовуватися відповідно до нового адміністративного

статусу. Формувався новий центр, а разом із ним – парадна архітектура губернського міста.

Важливу роль у формуванні архітектурного образу Полтави відіграла **Кругла площа.** Її ансамбль формувався в традиціях класицизму й став одним із найвідоміших містобудівних комплексів Полтави. У центрі площі у 1811 році відкрили Монумент Слави, споруджений на честь сторіччя Полтавської битви. Так вулиця поєднала два важливі історичні осередки міста – давній Соборний майдан і новий адміністративний центр навколо Круглої площі.

Куракінська – продовження головної магістралі. За Круглою площею починалася **Кременчуцька поштова дорога**. Її відтинок у напрямку сучасної площі Київської на початку XX століття мав назву **Куракінська вулиця**.

Назва була пов'язана з князем Олексієм Борисовичем Куракіним, який обіймав посаду малоросійського генерал-губернатора в період формування нового адміністративного центру Полтави. Куракінська спочатку була окремою вулицею і продовжувала Олександрівську за Круглою площею. Згодом обидві частини міської магістралі об'єднали.

Важливою частиною Куракінської стала зелена алея. У 1913 році полтавські гімназисти висадили вздовж вулиці **300 каштанів** – на честь 300-річчя дому Романових. **Алея отримала назву Романовська,** а згодом стала відома як **Каштанова алея**.

Далі, за Круглою площею, у напрямку Павленків, тривалий час були городи. Пізніше частину цієї території віддали під базарну площу. Тут торгували дровами, фуражем та сіном, звідси й назва **Сінна площа**.

Подальша історія цієї частини міста пов'язана із сучасною **площею Київською**. До 2023 року вона мала назву **площа Зигіна**. 19 травня 2023 року Полтавська міська рада перейменувала її на Київську. Нова назва пов'язана з розташуванням площі в Київському районі, напрямком на Київ та близькістю до Київського залізничного вокзалу.

Як Олександрівська і Куракінська стали Жовтневою. У 1922 році відбулася чергова важлива зміна. **Олександрівську та Куракінську вулиці об'єднали й перейменували на Жовтневу.** Так дві історично сформовані частини міської магістралі отримали одну назву. Разом із нею змінилася і символіка вулиці: замість назв, пов'язаних із дореволюційною історією міста, утвердилася назва, пов'язана з більшовицькою революцією 1917 року.

У повоєнні роки частина вулиці від Соборної площі до Жовтневого парку називалася **вулицею Сталіна**. Після початку десталінізації назву змінили, і з 1961 року вулиця знову стала **Жовтневою**.

20 травня 2016 року розпорядженням голови Полтавської обласної державної адміністрації № 207 вулицю Жовтневу перейменували на **вулицю Соборності**. Ця назва не є буквальним поверненням однієї з попередніх історичних назв. Вона має символічне значення й пов'язана з **ідеєю соборності України – єдності українських земель та українського народу**.

Архітектурна спадщина вулиці. Вулиця Соборності зберігає архітектурну спадщину різних історичних періодів. Уздовж неї розташовані культові споруди, громадські та житлові будинки XIX – початку XX століття, які відображають розвиток Полтави та формування її міського середовища. Серед історичних споруд – **Воскресенська, Спаська та Стрітенська церкви, будинки Дворянського і Селянського банків, Державного банку, «Гранд-готелю», будинок Таранушенка** та інші історичні споруди.

Важливою складовою цього образу є **ансамбль Круглої площі** – визначна пам'ятка містобудування доби класицизму. Гармонійне поєднання будівель, цілісність планування та виразність архітектурного простору вирізняють центральну частину Полтави. Ансамбль залишається одним із символів міста й важливою частиною його історичної ідентичності.

Київський район: від Куракінської до сучасної Соборності. У межах Київського району Соборності продовжується територією, яка історично була пов'язана з Куракінською вулицею та Кременчуцькою поштовою дорогою.

Тут особливого значення набуває **Каштанова алея** – ботанічна пам'ятка природи, що простягається вздовж вулиці Соборності від вулиці Сінної до площі Київської. Вона є одним із найвідоміших зелених просторів Полтави.

6 грудня 2024 року, у День Збройних Сил України у Полтаві відкрили **Алею Героїв. Військовий меморіал,** створений в межах проєкту **«Полтава пам'ятає Героїв».** На Каштановій алеї встановили меморіальні стели із портретами загиблих захисників і захисниць України, життя яких було пов'язане з Полтавською громадою.

Так Каштанова алея набула нового змісту. Поряд із природною та історичною цінністю вона стала місцем ушанування пам'яті людей, які віддали життя за свободу й незалежність України. Меморіал нагадує про ціну української свободи та про відповідальність громади зберігати пам'ять про своїх Героїв і Героїнь.

Культурне життя цієї частини вулиці підтримують **Палац дозвілля «Листопад» та Полтавський обласний центр естетичного виховання учнівської молоді (ОЦЕВУМ).** Тут відбуваються концерти, мистецькі заходи, творчі зустрічі та інші культурні події, що об'єднують мешканців міста.

У цій частині Полтави поєднуються історична спадщина, зелені зони, культурні осередки та місця вшанування пам'яті. Саме це робить відтинок вулиці Соборності в Київському районі важливою частиною міського простору.

Сьогодні назва **Соборності** набуває особливого звучання. Вулиця, яка століттями поєднувала різні частини міста, носить ім'я, що **символізує єдність України.** Історія Соборності продовжується – вже в сучасній Полтаві, у її людях, пам'яті та нових сенсах.

Решетилівська: дорога, що стала вулицею





Вулиця Решетилівська – одна з найбільших вулиць Київського району Полтави. Її історія безпосередньо пов'язана з давнім напрямком дороги, що вів із Полтави на Решетилівку. Саме цей напрямок став основою історичної назви вулиці. Багато сучасних полтавських вулиць раніше були битими чумацькими шляхами, які сходилися до міста. Полтава ставала останнім місцем перепочинку перед далекою подорожжю до Криму по сіль. Кожен такий тракт мав свою назву, яка згодом ставала назвою міської вулиці – Зіньківська, Решетилівська, Кобеляцька (нині Європейська) та інші.

Як зазначає краєзнавець **Віталій Яремченко**, сучасна вулиця Решетилівська була основним напрямком, що вів із Полтави на Решетилівку. Уздовж шляху розташовувалися села та хутори – Павленки, Пушкарівка, Рибці та інші. Водночас сама дорога не заходила в ці населені пункти, а проходила повз них.

З розростанням Полтави давній шлях поступово опинився в межах міста й перетворився на міську вулицю. Перші згадки про Решетилівську як міську вулицю належать до кінця XIX століття, коли Полтава почала активно розширюватися. Первісно вулиця мала назву **Велико-Решетилівська**.

До **1965 року** використовувалася саме ця назва, після чого її скоротили до **Решетилівської**. Назва зберігала пам'ять про давній напрямок дороги та зв'язок Полтави з Решетилівкою. Особливо значні зміни відбулися після Другої світової війни. Під час відступу німецькі війська зруйнували значну частину Полтави. У повоєнні роки місто активно відбудовувалося, розвивалася промисловість, а район Решетилівської поступово набував важливого господарського й транспортного значення. Розвиток підприємств та міської інфраструктури сприяв тому, що колишній заміський шлях остаточно перетворився на одну з важливих міських артерій Полтави. **У 1960-х** роках вулицю розширили в напрямку тодішньої площі Зигіна. Так давній шлях дедалі тісніше вплітався в міську структуру Полтави.

У 1979 році історичну назву вулиці змінили. Решетилівська стала **вулицею Маршала Бірюзова.** Радянський маршал Сергій Бірюзов мав безпосереднє відношення до Полтави, оскільки жив і служив у місті в передвоєнні роки (з 1939 по 1941 рік). У цей період він командував 132-ю стрілецькою дивізією, штаб якої дислокувався безпосередньо у Полтаві. Саме звідси влітку 1941 року він разом із

дивізією вирушив на фронт. Так у назві вулиці замість місцевого географічного орієнтира було увічнено ім'я радянського воєначальника. Нова назва зберігалася понад чотири десятиліття.

У 2023 році в межах деколонізації та дерусифікації Полтави постало питання про перейменування вулиці Маршала Бірюзова. Серед запропонованих назв були **Решетилівська, Дмитра Пругла, Левка Лук'яненка, Олега Ольжича та Генерала Геннадія Котляра**. Під час першого голосування найбільшу підтримку отримала **Решетилівська**. Після проведення повторного голосування історична назва знову посіла перше місце. **15 вересня 2023 року** Полтавська міська рада офіційно перейменувала вулицю Маршала Бірюзова на вулицю Решетилівську, повернувши їй історичну назву. Сьогодні Решетилівська знову носить історичну назву, пов'язану з давнім шляхом із Полтави на Решетилівку. Колись це був заміський тракт, а з розростанням міста він став однією з його важливих магістралей.

Вулиця Симона Петлюри: повернення історичного імені



Меморіальна дошка на вул. Петлюри, 7/22



Особняк з мезоніном, вул. Петлюри 24/18

Вулиця Симона Петлюри – одна з вулиць Київського району Полтави. З'єднує вулицю Соборності з Огнівською перетинаючи вулиці Капітана Володимира Кісельова, Юліана Матвійчука, провулок братів Шеметів, вулиці Шевченка, Михайла Фусіна, Коцюбинського, Мироненка та Олеся Гончара. Довжина вулиці – 2,35 км.

Вулицю проклали у другій половині XIX століття, коли до міської території Полтави приєднувалися передмістя та прилеглі поселення. На планах кінця XIX – початку XX століття ця частина міста фігурувала під назвою **«Новостроение».** Спочатку вулиця мала назву **Костянтинівська**. Її забудова складалася переважно з приватних одноповерхових будинків. Із 1950-х років тут почалося будівництво багатоповерхових житлових будинків, що поступово змінило вигляд вулиці.

Історія Костянтинівської безпосередньо пов'язана з родиною Петлюр. За історичними відомостями, родина мешкала на Костянтинівській, 5. Саме в цьому районі розташовувалася садиба родини, а будинок, де народився Симон Петлюра,

згодом був знесений. У 1940-х роках Костянтинівську перейменували на **вулицю Артема** – на честь Федора Сергєєва, більшовицького діяча, відомого під партійним псевдонімом Артем. Ця назва зберігалася протягом радянського періоду.

У 2016 році в межах декомунізації відбулося повернення вулиці до українського історико-національного контексту. Розпорядженням голови Полтавської обласної державної адміністрації від 20 травня 2016 року № 207 вулицю Артема було перейменовано на **вулицю Симона Петлюри**.

Нова назва особливо промовиста для Полтави: Симон Петлюра народився в цьому місті, а його дитинство та родинна історія пов'язані саме з цією частиною Полтави. **У 2018 році**, до 139-ї річниці від дня народження Симона Петлюри, на будинку за адресою **вулиця Симона Петлюри, 7/22** відкрили меморіальну дошку. Її встановили на місці колишньої садиби родини Петлюр, де народився майбутній Головний отаман військ УНР.

Симон Петлюра повернувся на карту Полтави – у назві вулиці, що зберігає пам'ять про його родину та місце народження.



Симон Петлюра: ким він був для Полтави та України

Симон Петлюра – видатний український державний, військовий та політичний діяч, Головний отаман військ і флоту УНР, голова Директорії УНР, а також публіцист і журналіст. Народився 22 травня 1879 року в Полтаві в родині міщанина. Здобув початкову освіту в церковнопарафіяльній школі, згодом навчався у Полтавській духовній семінарії, з якої був відрахований за українські патріотичні погляди та діяльність. Саме на Полтавщині сформувалося його національне світорозуміння та зацікавленість українським культурним і громадським рухом.

Лідер визвольних змагань: Під час Української революції 1917-1921 років очолював збройну боротьбу за незалежність України проти більшовицьких та інших окупаційних військ.

Голова Директорії: Був Головою Директорії Української Народної Республіки та Головним отаманом військ УНР у найважчий період її існування.

Соборність: За його активної участі 22 січня 1919 року було проголошено Злуку (Акт Злуки) Української Народної Республіки та Західноукраїнської Народної Республіки.

Публіцистика: До політичної кар'єри та впродовж життя активно працював як журналіст, редактор та літературний критик, пропагуючи ідею самостійності України.

Трагічна загибель: Після поразки визвольних змагань жив у еміграції, де був убитий радянським агентом у Парижі 1926 року.

Вулиця Чумацький Шлях: давня дорога Полтави





Сучасна **вулиця Чумацький Шлях** розташована в західній частині Полтави та є однією з найдовших міських вулиць. **19 травня 2023 року** в межах процесу деколонізації та дерусифікації міської топоніміки **вулицю Половки** перейменували на Чумацький Шлях.

Від полів і садів до великого мікрорайону. Територія сучасного мікрорайону Половки тривалий час перебувала за межами Полтави. До 1984 року ці землі належали Супрунівській сільській раді. Тут були поля, сади та садибна забудова. Частина нового житлового масиву зайняла також землі колишніх сіл Пушкарівка та Рябухи.

Житловий масив почали активно забудовувати на початку 1980-х років. За проєктом тут планували поселити **75–80 тисяч жителів**. Останню чергу забудови, яка передбачала знесення садиб колишньої Пушкарівки, завершити не вдалося.

21 вересня 1984 року Указом Президії Верховної Ради Української РСР житловий масив Половки площею 529 гектарів включили до складу Полтави.

Звідки взялася назва «Половки»? Походження цієї назви має незвичайну історію. Краєзнавець і географ **Леонід Булава** звертає увагу на те, що назва великого мікрорайону фактично виросла з назви невеликої вулиці.

У документах 1930–1950-х років зустрічалися назви **«вулиця перша імені Половки»**, **«вулиця ім. І. Половки».** Йдеться про вулицю в історичній місцевості Юрово-Некрасівка. До її складу входили хутір Юрівка та робітниче селище Нєкрасово. На старих картах ця територія мала й давніші назви. Зокрема, на плані Полтави та околиць 1798 року одне з верхів'їв Пушкарівської балки позначене як **Коновалівська балка.**

У 1928 році колишня **Коновалівська вулиця** в Юрівці отримала назву **«вулиця ім. Половки».** На думку Леоніда Булави, назва була пов'язана з більшовицьким активістом, який загинув у 1919 році.

Поступово назва вулиці перейшла на значно більшу територію. Коли в 1970–1980-х роках тут розпочалося будівництво нового житлового масиву, назву **Половки** закріпили вже за всім мікрорайоном.

Дослідник також звертає увагу на мовну трансформацію: прізвище **Половка** з часом перетворилося у звичніше для сприйняття **Половки**. При цьому, за його архівними та картографічними дослідженнями, окремого населеного пункту чи урочища з назвою «Половки» на цій території не існувало.

Назва **Чумацький Шлях** має зовсім інше походження. Вона пов'язана з давніми дорогами, якими чумаки вирушали з Полтавщини до Криму по сіль.

За дослідженнями Леоніда Булави, ще в 1980-х роках одним із варіантів для вулиці в новому житловому масиві була саме назва **«Чумацький шлях».** Вона відсилала до давнього шляху, який проходив цією територією.

Отже, сучасна назва не є випадковою. Вона повертає в міський простір історичну пам'ять про дороги, торгівлю та зв'язки Полтави з південними землями.

19 травня 2023 року вулицю Половки перейменували на **Чумацький Шлях**. Це стало частиною оновлення топоніміки Полтави в межах деколонізації та дерусифікації.

22 липня 2024 року мікрорайон змінив назву на **«Пушкарівський»** замість **«Половки».**

Так із міської карти зникла назва, походження якої було пов'язане з радянською топонімікою, а натомість з'явилася назва, що відсилає до давньої історії краю.

Чумацький Шлях – назва, яка повертає Полтаві пам'ять про давню дорогу.

Юліан Матвійчук: в пам'ять про полтавського захисника



Полтавський політехнічний фаховий коледж НТУ "ХПІ", вул. Ю. Матвійчука, 83-а



Олександрівське реальне училище

Вулиця Юліана Матвійчука – одна з історичних вулиць Полтави, що проходить територією Київського та Шевченківського районів. Її історія бере початок у XIX столітті, коли місто розширювалося за межі старої фортеці та формувалася нова вулична мережа.

Від Кузнецької до Пушкіна. Однією з найдавніших назв сучасної вулиці була **Кузнецька**. Назва була пов'язана з ремісничим характером цієї частини

міста, де працювали кузні та майстерні. У краєзнавчих матеріалах зустрічаються також назви **Велика Кузнецька** та **Харчова.** На початку XX століття різні ділянки майбутньої вулиці могли мати окремі назви.

На початку XX століття Кузнецьку вулицю перейменували на **Пушкіна**, увічнивши ім'я російського поета Олександра Пушкіна. Краєзнавчі джерела датують це перейменування **1909 роком**.

На початку вулиці, на перетині сучасних вулиць Юліана Матвійчука та Віктора Міщенка, розташований **Березовий гай** – зелена зона площею близько одного гектара. Раніше тут була М'ясна площа, а сам сквер мав назву на честь Михайла Білухи-Кохановського. Згодом територія стала відома завдяки березам. Із 1970 року Березовий гай має статус ботанічної пам'ятки природи місцевого значення.

Вулиця освіти, культури й історичної забудови. Упродовж XIX – початку XX століття вулиця поступово набувала значення не лише житлової, а й громадської та освітньої магістралі. Тут формувалася різноманітна міська забудова – житлові будинки, громадські споруди, навчальні та культурні установи.

З історією вулиці пов'язане **Олександрівське реальне училище**, засноване 1876 року. Сьогодні в його історичній будівлі працює **Полтавський політехнічний фаховий коледж**.

Важливе місце в історії вулиці посідала **Земська бібліотека**. Її історична будівля збереглася до наших днів: нині за адресою Пушкіна, 18/24 працює **Державний архів Полтавської області.**

Серед історичних споруд вулиці – **Народний дім імені В. Г. Короленка**, який був важливим осередком громадського та культурного життя Полтави.

Зберігся також **прибутковий будинок, споруджений 1890 року на колишній Кузнецькій вулиці.** Він належить до ранніх зразків полтавської прибуткової забудови та свідчить про розвиток міського середовища наприкінці XIX століття.

Окремої уваги заслуговує будівля **Полтавського палацу дитячої та юнацької творчості**, споруджена у 1914-1916 роках за проєктом архітектора Т. Я. Гардасевича. До 1917 року тут діяло музичне товариство. У 1934 році в Полтаві відкрили Палац піонерів і жовтенят, який згодом став Палацом піонерів та школярів, а з 1992 року отримав сучасну назву. Культурну традицію вулиці продовжує **Полтавський академічний обласний театр ляльок**.

Таким чином, на вулиці збереглися споруди та установи, пов'язані з різними етапами розвитку Полтави – від освітніх і громадських закладів XIX століття до сучасних культурних та освітніх установ.

Вулиця в сучасному міському просторі. У 2023 році в Полтаві переглянули назви вулиць, пов'язані з російським культурним простором. Мешканцям міста запропонували визначитися з новою назвою вулиці Пушкіна. Серед варіантів були імена українських захисників **Юліана Матвійчука** та **Віталія Грицаєнка.** Найбільшу підтримку отримала назва на честь Юліана Матвійчука.

8 грудня 2023 року вулицю Пушкіна перейменовано на **вулицю Юліана Матвійчука.** Юліан Матвійчук був полтавським громадсько-політичним діячем, депутатом міської ради та військовослужбовцем, який став на захист України.

Нова назва вшановує пам'ять полтавця, чиє життя було пов'язане з громадською діяльністю та захистом держави, і відображає зміни в осмисленні історії міста.

У межах Київського району вулиця Юліана Матвійчука поєднує житлову забудову з об'єктами громадського та спортивного призначення. Вона простягається від **вулиці Тролейбусної** до **вулиці Дмитра Коряка**, а на її перетині з Дмитра Коряка розташований **меморіальний комплекс полеглим захисникам правопорядку**. На вулиці Юліана Матвійчука розташована **Полтавська обласна наукова медична бібліотека**, яка забезпечує фахівців галузі медичною літературою та науковою інформацією. Поряд зі спортивними об'єктами й іншими міськими установами вона доповнює громадський простір вулиці.

Своє місце в сучасному просторі вулиці займають також спортивні об'єкти та міська інфраструктура.



Юліан Матвійчук: ким він був для Полтави та України

Юліан Матвійчук – керівник фракції **ВО «Свобода»** у Полтавській міській раді протягом двох каденцій. Як політик, зробив великий внесок у розвиток Полтави та відновлення її української сутності. Як історик-практик, педагог та націоналіст, зробив величезний внесок у виховання молоді Полтавщини.

Воїн боронив незалежність України у 2013, 2014 та 2015 роках, а з початком великої війни Юліана Матвійчука вдруге став добровольцем, щоб захистити державу.24 лютого 2022 року Юліан Матвійчук став на захист держави в складі 144 окремого батальйону **116-ї окремої бригади Полтавської територіальної оборони.**

Як досвідчений гранатометник, впродовж травня – серпня 2022 року виконував позаштатні обов'язки інструктора-гранатометника в своєму батальйоні.

У липні 2022 року став співініціатором створення зведеного підрозділу аеророзвідки в 144-му окремому батальйоні 116-ї окремої бригади ТрО – **«SOLOVEY».** У вересні – листопаді 2022 року на Харківщині виконував бойові завдання з прикриття державного кордону. У районі кордону виконував задачі з розвідки та коригування. У грудні 2022 року, як аеророзвідник, виконував бойові завдання на кордоні Сумщини. У січні 2023 року виконував бойові завдання в районі Соледара.

З лютого 2023 року аеророзвідником підрозділу «SOLOVEY» почав працювати в районі Мар'їнки. Юліан був очима підрозділів **79 ОДШБ та 95 ОДШБ**, допомагаючи коригувати удари нашої артилерії по ворожих позиціях. Юліан був високопрофесійним, безстрашним аеророзвідником, філігранно і точно управляв безпілотниками під щільним вогнем ворожої артилерії. 15 травня 2023 року був важко поранений через удар ворожого снаряду. Після кількох днів у комі, пішов з життя 20 травня 2023 року.

Вулиця Української Повстанської Армії: від Прохорівської до української пам’яті



Алея журналістів у Полтаві розташована на вулиці УПА



Демонтаж погруддя Ватутіна

Вулиця Української Повстанської Армії розташована в Київському районі Полтави, у центральній частині міста. Вона пролягає від вулиці Соборності до вулиці Олеся Гончара. Сучасна назва з’явилася у 2023 році, однак сама вулиця має значно давнішу історію.

Перші відомості про цю частину міста містить **план Полтави 1877 року**. На той час територія перебувала на периферії міської забудови. План передбачав подальше освоєння простору між хутором Огнівка та передмістям Новоселівка.

На **плані Полтави 1900 року** вулиця вже була частково прокладена – між тодішніми **Загородньою** та **Ново-Полтавською вулицями**, сучасними вулицями **Капітана Володимира Кисельова та Шевченка**.

Історично вона мала назву **Прохорівська**. У 1920-х роках вулиця сформувалася як повноцінна міська магістраль. Її розвиток був пов’язаний, зокрема, з прокладенням залізничної колії від станції **Полтава-Київська** до військових складів біля так званих **«Красних казарм»** у районі сучасної вулиці **Остапа Вишні**. У радянський період історична назва Прохорівська зникла з міської карти. Вулицю перейменували на **вулицю Сталіна**. Після початку десталінізації відбулася чергова зміна назви. **З вересня 1952 року** вулицю перейменували на честь радянського воєначальника **Миколи Ватутіна.**

У 1941 році тут завершили будівництво будинків міської дезінфекційної та обласної санітарно-епідеміологічної станцій. Із 1950-х років вулиця почала забудовуватися багатоповерхівками. **Назва Ватутіна зберігалася на карті Полтави понад сім десятиліть.**

У 2013 році погруддя Миколи Ватутіна перенесли з території колишнього **Полтавського військового інституту зв'язку** та встановили на розі вулиць Ватутіна і Соборності. Таким чином, пам'ятник опинився безпосередньо на вулиці, яка носила ім'я радянського воєначальника. Після початку процесів декомунізації та дерусифікації постало питання про демонтаж пам'ятника. 27 липня 2023 року погруддя Миколи Ватутіна демонтували.

19 травня 2023 року вулицю Ватутіна перейменували на **вулицю Української Повстанської Армії.**

Нова назва пов'язана з історією українського визвольного руху XX століття. Вона увічнює пам'ять про **Українську Повстанську Армію (УПА)** – військово-політичне формування українського визвольного руху, учасники якого боролися за незалежність України в роки Другої світової війни та після її завершення.

Так на міській карті Полтави замість імені радянського воєначальника з'явилася назва, пов'язана з українським визвольним рухом.

Особливістю вулиці є **Алея журналістів** – пам'ятне місце, пов'язане з історією журналістики Полтавщини. Її відкрили 23 вересня 2008 року на тодішній вулиці Ватутіна. Ініціатором створення стала Полтавська обласна організація Національної спілки журналістів України.

Алею заклали на пам'ять про журналістів Полтавщини, які загинули у роки Другої світової війни. Тут висадили дерева та встановили пам'ятний знак.

Сьогодні Алея журналістів є частиною історії вулиці Української Повстанської Армії та нагадує про людей, які загинули, виконуючи професійний і громадянський обов'язок у воєнні роки.

Від Завгородньої до Капітана Кісельова



Меморіальна дошка пам'яті Героя України на вулиці Дмитра Коряка, 2а



Демонтаж пам'ятника Зигіну на площі Київській

19 травня 2023 року в Полтаві перейменували 95 вулиць і провулків у межах другої черги деколонізації. Серед них – вулиця та площа, названі на честь росіянина Олексія Зигіна. **Вулиця Капітана Володимира Кісельова** в Київському районі отримала ім'я українського захисника, який із 2014 року брав участь в обороні України та виконував бойові завдання в районі проведення АТО й ООС.

Історія цієї вулиці розпочинається ще наприкінці XIX століття, коли Полтава розширювалася за межі свого історичного ядра. Тоді тут сформувалася **вулиця Загородня**, переважно забудована садибними будинками. У міжвоєнний період її забудова поступово змінювалася: у 1933-1936 роках між сучасними вулицями Нечуя-Левицького та Симона Петлюри з'явився квартал багатоповерхових будинків для працівників Полтавської бавовняно-прядильної фабрики. Частина цих будинків була зруйнована під час Другої світової війни, а в повоєнні роки відбудована.

У 1944 році Загородню перейменували на **вулицю Зигіна** – на честь радянського генерал-лейтенанта Олексія Зигіна (1896–1943). Саме в радянський період навколо його імені сформувався образ «визволителя Полтави». У 1957 році на площі, яка згодом також отримала його ім'я, встановили пам'ятник Зигіну. Згодом характер вулиці суттєво змінився. Починаючи із 1960-1970-х років вулиця поступово забудовувалася п'ятиповерховими житловими будинками.

У місті також перейменували **площу Зигіна**. Тепер нова назва – **площа Київська**. Її обґрунтували тим, що вказана площа розташована у Київському районі, який знаходиться західніше від центру міста в напрямку Києва і неподалік знаходиться Київський вокзал. Демонтаж самого пам'ятника Зигіну відбувся 4 серпня 2023 року.

Для довідки: Олексій Зигін – радянський генерал-лейтенант часів Другої світової війни. Довгий час його вважали визволителем Полтави, однак історики встановили, що Зигін загинув до того, як фактично міг взяти участь у вигнанні нацистів з міста. Відомою ця постать стала завдяки радянському міфу про звільнення Полтави. Але насправді прийняти командування армією Зигін так і не зміг – він підірвався на міні на шляху з аеродрому на командний пункт.

Насправді операцію зі звільнення Полтави очолив Григорій Кулик, але пам'ятник йому вирішили не ставити й зупинилися на постаті Зигіну.

Сьогодні перейменування вулиці та площі й демонтаж пам'ятника стали частиною переосмислення радянської спадщини у міському просторі Полтави. Натомість на карті міста з'явилося ім'я **Капітана Володимира Кісельова** – українського захисника, для якого боротьба за незалежність України стала справою життя.



Володимир Кісельов: ким він був для Полтави та України

Володимир Кісельов народився в Полтаві, закінчив місцевий будівельний технікум транспортного будівництва. Пройшов військову службу за контрактом у Збройних силах України, а у 2012-2015 роках – служив за контрактом у лавах Службі безпеки України.

Закінчив Харківський національний автомобільно-дорожній університет. Віддано захищав Україну з 2014-го – першого року новітньої російсько-української війни.

З 2014 року військовий виконував оперативно-бойові завдання в зоні АТО та ООС на сході України. У 2017 році захисника України нагородили орденом «За мужність» ІІ ступеня. З початку російського повномасштабного вторгнення, Володимир Кісельов був керівником групи Центру спеціальних операцій СБУ. Постійно долучався до оперативно-бойових операцій в районі проведення АТО/ ООС. Загалом на військовій службі перебував з 2008 року в підрозділах спеціального призначення ЗСУ. З 2012 року прийнятий на військову службу СБУ. Будучи керівником групи Центру спеціальних операцій, **героїчно загинув 7 травня 2022 року під час боїв за острів Зміїний** у Чорному Морі. Поховали воїна у Полтаві.

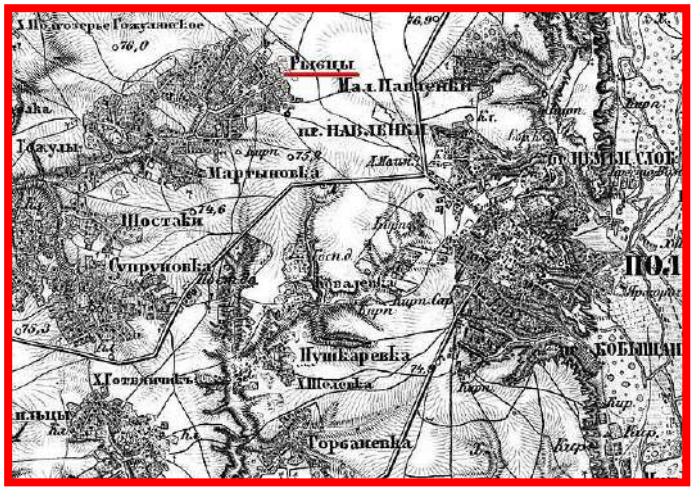
Удостоєний **Ордену «Золота зірка»** та **звання Героя України.** Його друзі та знайомі згадують, що Володимир був дуже добрим, веселим, любив життя, завжди робив усе, ніби як у останній раз: «Він воював у спецпідрозділах із 2014-го року і дуже багато зробив для захисту України. Раніше про це не можна було говорити, але сьогодні ми хочемо, щоб про нього дізналися якомога більше людей. Він один справді був вартий тисяч. І завжди усіх рятував… Завдяки Володимиру та його побратимам ми усі ці роки могли спокійно спати у наших містах».

Меморіальну (інформаційну) дошку пам’яті Героя України, капітана СБУ Володимира Кісельова у Полтаві відкрито 7 травня 2024 року у другу річницю його загибелі на фасаді будинку на вулиці Дмитра Коряка, 2А.

На Каштановій алеї (вулиця Соборності) в межах меморіального проєкту **«Полтава пам'ятає Героїв»** встановлено інформаційний щит із портретом Героя України, капітана СБУ Володимира Кісельова (**позивний «Полтава»).**

Іменем Василя Стуса





Село Мартинівка

Вулиця Василя Стуса – одна з протяжних вулиць північно-західної частини Полтави, що розташована в межах Київського району та проходить територією, пов'язаною з мікрорайонами Браїлки й Рибці.

Її історія тісно пов'язана з розростанням міста та поступовим включенням до міського простору колишніх приміських територій. Пролягає від вулиці Мирослава Кабушки до вулиці Ставкової. До вулиці Василя Стуса прилучається вулиця Івана Даценка, а також провулки Першопрохідців, Сніжний, Ясний та Метеоритний.

Ця частина сучасної Полтави має давніше минуле, ніж може здатися сьогодні. На території, де формувалися Браїлки та Рибці, існували невеликі поселення, у краєзнавчих матеріалах зазначено, що в цій частині міста колись розташовувалося невелике козацьке село Мартинівка.

У процесі розвитку Полтави навколишні сільські території поступово втрачали відокремленість і ставали частиною міського середовища. Саме в цей період формувалася мережа місцевих доріг та вулиць, які згодом увійшли до сучасної структури району.

Забудова вулиці формувалася поступово разом із розвитком **Браїлок** і **Рибців**. Значну роль у цьому процесі відігравала садибна, приватна забудова, характерна для периферійних територій Полтави. Згодом окремі ділянки забудовувалися щільніше, змінювалося навколишнє середовище, розвивалася вулична мережа. Таким чином, сучасна вулиця зберігає своєрідний зв'язок між різними етапами розвитку цієї частини міста – від колишніх сільських поселень до сучасної міської забудови.

Важливим етапом в історії території стало планування та впорядкування Браїлок у другій половині XX століття. Зокрема, **1957 року міськвиконком затвердив проєкт планування селища Браїлки**, що сприяло подальшому впорядкуванню його вуличної мережі та розвитку житлової забудови. Рибці також поступово розширювалися: у другій половині XX століття тут упорядковувалася мережа вулиць, а наприкінці XX століття виникали нові квартали садибної

забудови. Зокрема, **1998 року** для одного з нових кварталів Рибців були визначені назви окремих вулиць.

Попередня назва вулиці – **Повстанська**. Вона зафіксована в полтавських топонімічних матеріалах як назва вулиці Київського району. Точний рік її найменування та документ, яким було надано цю назву, у доступних відкритих джерелах не встановлено. Так само документально не підтверджено, на честь якого саме повстання або історичної події було обрано назву «Повстанська». Тому історію походження цієї назви не слід пов'язувати з конкретною подією без архівного підтвердження.

Назва **Повстанськ**а проіснувала до 2024 року. Її зміна стала частиною сучасного процесу оновлення топонімічного простору Полтави. Хоч вулиця і не підпадає під дію Закону про деколонізацію, її запропонували перейменувати у межах Закону **«Про присвоєння юридичним особам та об'єктам права власності імен (псевдонімів) фізичних осіб, ювілейних та святкових дат, назв і дат історичних подій».** Серед варіантів, які запропонували містяни, члени робочої групи обрали такі: вул. Василя Стуса; вул. Івана Лютого-Лютенка.

У ході громадських обговорень було запропоновано увічнити на карті міста ім'я Василя Стуса. **22 липня 2024 року** вулицю Повстанську офіційно перейменували на **вулицю Василя Стуса**.

Нова назва стала не лише зміною напису на міській карті, а й символічним переосмисленням міського простору: замість назви, історичне походження якої залишається недостатньо з'ясованим, вулиця отримала ім'я людини, чия життєва позиція стала символом українського культурного спротиву та незламності.



Василь Стус: Ким він був для Полтави та України

Василь Стус – одна з ключових постатей українського культурного спротиву XX століття. Він був поетом, перекладачем, літературознавцем, правозахисником, представником покоління шістдесятників. Стус відкрито виступав проти русифікації, переслідування української культури та політичних репресій. Через свою громадянську позицію зазнав арештів, ув'язнення та заслання. Народився поет 6 січня 1938 року в селі Рахнівка на Вінниччині. Із 47 років життя 13 він провів у радянських слідчих ізоляторах, карцерах, камерах-одиночках, мордовських таборах, на Колимі та на каторжній роботі в шахті. Загинув 4 вересня 1985 року в радянському таборі. Його творчість і життєвий вибір стали символом свободи, людської гідності, української ідентичності та незламності.

Ім'я Василя Стуса має безпосередній зв'язок із Полтавщиною. Наприкінці 1959 року після призову до радянської армії він прибув на Полтавщину. Перший

період військової служби Стус проходив у районі Лубен, у складі 115-ї гвардійської мотострілецької дивізії. Тут він перебував від осені 1959 року до літа 1960 року.

Лубни залишили помітний слід у житті молодого поета. Звідси Стус писав листи друзям, розмірковував про українську історію та культуру. Збереглися його листи, надіслані з Лубен у 1960 році, а також фотографія поета, зроблена в Лубнах 18 січня 1960 року. Полтавщина стала одним із реальних місць його життєвої дороги, тому поява його імені на карті Полтави має не лише загальноукраїнське, а й регіональне значення.

Полтава має й власну історію вшанування та дослідження творчості Стуса. 2007 року в Полтаві вийшла аудіокнига **«Василь Стус у віддзеркаленнях: спогади Василя Овсієнка про Василя Стуса».**

Нова назва увічнює ім'я **Василя Стуса** – одного з найвизначніших українських поетів XX століття, представника покоління шістдесятників, перекладача, літературознавця, правозахисника, дисидента, політв'язня та члена Української Гельсінської групи. Його творчість і громадянська позиція стали символом незламності, захисту української культури та боротьби за свободу.

Від атомної епохи – до голосу української культури





Ліцей № 32 «Європейський»
на вулиці Кузьми Скрябіна, 8/9 у Полтаві

Вулиця Кузьми Скрябіна розташована в мікрорайоні Пушкарівський Київського району Полтави. Вона формувалася разом із житловою забудовою цієї частини міста, яка особливо активно розвивалася у другій половині XX століття. Поява багатоповерхових житлових будинків, закладів освіти, торгівлі та об'єктів повсякденного обслуговування поступово перетворила Половки на один із помітних житлових масивів Полтави. Сьогодні вулиця є частиною сформованого міського середовища району.

Первісна назва **Курчатова** була присвячена Ігорю Курчатову (1903-1960) – радянському фізику, одному з керівників радянської атомної програми. Він був

пов'язаний із розвитком ядерної науки й військових ядерних технологій СРСР. Водночас із Полтавщиною Курчатов безпосереднього зв'язку не мав. Саме це стало одним із аргументів для перегляду назви в період сучасної деколонізації міського простору.

Остаточно нову назву – **вулиця Кузьми Скрябіна** – закріплено рішенням Полтавської міської ради **26 січня 2024 року**. Таким чином, вулиця Курчатова стала одним із полтавських топонімів, перейменованих у межах процесу деколонізації та переосмислення міського простору.

Сьогодні вулиця Кузьми Скрябіна – це житлова вулиця мікрорайону Пушкарівський із багатоповерховою забудовою та об'єктами повсякденного життя району. Тут, зокрема, розташований ліцей № 32 «Європейський», а сама вулиця залишається важливою частиною транспортної та соціальної структури мікрорайону.



Андрій Кузьменко: ким він був для України та Полтави

Андрій Кузьменко (Кузьма Скрябін, 1968-2015) – український співак, композитор, автор пісень, письменник, телеведучий і продюсер, лідер гурту «Скрябін». У 2020 році йому посмертно присвоєно звання **Герой України** – за вагомий внесок у розвиток національного музичного мистецтва, формування українського культурного простору та громадську діяльність.

Для українців Кузьма став **голосом покоління**. Його пісні говорили про звичайне життя, любов, дружбу, людські слабкості й радощі, але водночас дедалі виразніше – про Україну, її людей та відповідальність кожного за майбутнє держави. Його творчість була близькою мільйонам саме своєю щирістю, самоіронією та відсутністю пафосу.

Особливого значення його громадянська позиція набула після **Революції Гідності та початку російсько-української війни у 2014 році**. Кузьма підтримував українських військових, допомагав армії та займав активну громадянську позицію. Його пісня **«Українці»** увійшла до переліку музичних творів, пов'язаних із подіями Революції Гідності.

Він не був політиком чи військовим, але **залишався людиною**, яка використовувала свою популярність на користь суспільства. Саме тому після його загибелі 2015 року ім'я Кузьми почало з'являтися у назвах вулиць, скверів, пам'ятних місць у різних містах України.

Для **Полтави Кузьма Скрябін** – не далеке ім’я з історії української музики. Він приїздив сюди з концертами, підтримував благодійні ініціативи, а після його загибелі полтавці одними з перших вшанували пам’ять музиканта. Тож поява його

імені на карті міста стала не випадковим вибором, а продовженням пам’яті, яку Полтава зберігає про Кузьму.

Бібліографічні джерела

Булава Л. Каплиця Юрія Переможця і Свято-Юріївська церква / Л. Булава // Павленки і Тарновщина : науково-популярне видання з локальної історії й географії / Л. Булава ; Полтавська обласна організація Національної спілки краєзнавців України. – Полтава : [б. в.], 2023. – С. 283-287 : тв. – (Історичні райони Полтави).

Булава Л. Вулиця Соборності (в межах Павленків) / Л. Булава // Павленки і Тарновщина : науково-популярне видання з локальної історії й географії / Л. Булава ; Полтавська обласна організація Національної спілки краєзнавців України. – Полтава : [б. в.], 2023. – С. 204-214: тв. – (Історичні райони Полтави).

Булава Л. Гришків ліс / Л. Булава // Топономія Полтави (омоніми, гідроніми, дрімоніми) : історико-географічний аналіз / Л. Булава ; Полтавська обласна організація Національної спілки краєзнавців України. – Полтава : [Швидкодрук], 2023. – С. 128.

Булава Л. Кальбус Ігор Андрійович / Л. Булава // Павленки і Тарновщина : науково-популярне видання з локальної історії й географії / Л. Булава ; Полтавська обласна організація Національної спілки краєзнавців України. – Полтава : [б. в.], 2023. – С. 471-475: тв. – (Історичні райони Полтави).

Булава Л. Лікар-хірург М. В. Скліфосовський та його родина / Л. Булава // Монастирська гора, Яківці, Шведська Могила та Поле Полтавської битви / за загальною редакцією Л. Булави ; Полтавська обласна організація Національної спілки краєзнавців України. – Полтава : [Швидкодрук], 2024. – С. 41-51. – (Історичні райони Полтави).

Булава Л. Полтавський міський парк (дендропарк). Коротка довідка / Л. Булава // Павленки і Тарновщина : науково-популярне видання з локальної історії й географії / Л. Булава ; Полтавська обласна організація Національної спілки краєзнавців України. – Полтава : [б. в.], 2023. – С. 348-354: тв. – (Історичні райони Полтави).

Макаренко С. Поле Полтавської битви / С. Макаренко // Монастирська гора, Яківці, Шведська Могила та Поле Полтавської битви / за загальною редакцією Л. Булави ; Полтавська обласна організація Національної спілки краєзнавців України. – Полтава : [Швидкодрук], 2024. – С. 94-146. – (Історичні райони Полтави)

Полтавщина : енциклопедичний довідник / за ред. А. Кудрицького. – Київ : Українська енциклопедія імені М. П. Бажана, 1992. – 1024 с.

Пам'ятники Зигіну, Ватутіну та Пушкіну в Полтаві демонтують / Я. Прокопенко // Нова година. – 2023. – 12-18 квіт. – С. 2

Рудинський М. Архітектурне обличчя Полтави / М. Рудинський, – Полтава : Метоп, 1992. – 40 с.

Скобельський В. Місце зустрічі – Алея журналістів / В. Скобельський // Полтавський вісник. – 2014. – 11 квіт. – С. 7

Турубара К. Історія назви: чому мікрорайон Половки в Полтаві став Пушкарівським / К. Турубара // Полтавська думка. – 2024. – 1 серп. – С. 4

Електронні ресурси

Бялківський А. Райони Полтави: три різні світи в межах одного міста [Електронний ресурс] / А. Бялківський // Eurofest : [сайт]. – Текст. та граф. дані. – Полтава, 2026. – Режим доступу: https://surli.cc/bynesu (дата звернення: 7.10.2026). – Назва з екрана.

Від Острозького, Виговського, Петлюри, Шухевича – до звільнення Київщини, Харківщини та Херсона у 2022-2023 рр. Інформматеріали інституту нацпам'яті [Електронний ресурс] // Інтернет-видання Полтавщина : [сайт]. – Текст та граф. дані. – Полтава, 2025. – Режим доступу: https://surl.li/vpfvea (дата звернення: 19.10.2026). – Назва з екрана.

Вперше у Полтавській громаді: фоторепортаж з свята вулиці Петлюри [Електронний ресурс] // Інтернет-видання Полтавщина [сайт]. – Текст та граф. дані. – Полтава, 2026. – Режим доступу: https://surl.lt/ksrwio (дата звернення: 19.10.2026). – Назва з екрана.

Вулиця Соборності (колишня Київська або Мостова, Пробивна. Сталіна, Жовтнева) [Електронний ресурс] // Полтава історична : [сайт]. – Текст. та граф. дані. – [Б. м. : б. в.]. – Режим доступу: https://surl.lt/ozitky (дата звернення: 7.10.2026). – Назва з екрана.

Вулиця Соборності [Електронний ресурс] // История Полтавы. Сайт Бориса Тристанова : [сайт]. – Текст та граф. дані. – [Б. м. : б. в.]. – Режим доступу: https://surl.li/ksnosj (дата звернення: 23.10 2026). – Назва з екрана.

Гриненко О. Перейменування в Полтаві: як змінювались назви вулиць впродовж майже 40 років [Електронний ресурс] / О. Гриненко // Інтернет-видання Полтавщина : [сайт]. – Текст та граф. дані. – Полтава, 2023. – Режим доступу: https://surl.li/ijcttz (дата звернення: 17.10.2026). – Назва з екрана.

Задара І. Як Решетилівська стала Маршала Бірюзова: історія вулиці в Полтаві [Електронний ресурс] / І. Задара // Зміст : [сайт]. – Текст. та граф. дані. – Полтава, 2023. – Режим доступу: https://surl.li/zrnftv (дата звернення: 7.10.2026). – Назва з екрана.

Задара І. Вулицю Зигіна у Полтаві перейменували на честь загиблого капітана СБУ [Електронний ресурс] // І. Задара // Зміст : [сайт]. – Текст та граф дані. – Полтава, 2023. – Режим доступу: https://surl.li/uiumtl (дата звернення: 16.10.2026). – Назв з екрана.

Задара І. Вулицю Курчатова у Полтаві перейменують: чому і на честь кого [Електронний ресурс] / І. Задара // Зміст [сайт]. – Текст. та граф. дані. – Полтава, 2023. – Режим доступу: https://surl.li/kculxy (дата звернення: 11.10.2026). – Назва з екрана.

Задара І. Стара/нова Полтава. Як змінилося місто за 100 років (фото) [Електронний ресурс] / І. Задара // Зміст : [сайт]. – Текст. та граф. дані. – Полтава, 2023. – Режим доступу: https://surli.cc/yhrtti (дата звернення: 15.10. 2026). – Назва з екрана.

Ковпак А. Іменем поета й дисидента Василя Стуса пропонують назвати вулицю в Полтаві [Електронний ресурс] / А. Ковпак // Зміст : [сайт]. – Текст. та граф. дані. – Полтава, 2024. – Режим доступу: https://surl.li/esjkht (дата звернення: 16.10.2026). – Назва з екрана.

Кулага О. Назва має значення: хто і коли перейменовував вулиці Полтави [Електронний ресурс] / О. Кулага // Зміст : [сайт]. – Текст та граф. дані. – Полтава, [б. в.]. – Режим доступу: https://surl.li/mysqzj (дата звернення: 15.10.2026). – Назва з екрана.

Майорчик В. Як відкривали стадіон у Полтаві [Електронний ресурс] / В. Майорчик // Fcvorskla.com.ua : [сайт]. – Текст та граф. дані. – Полтава, 2015. – Режим доступу: https://surl.li/vhvivf (дата звернення: 25.10.2026). – Назва з екрана.

Нагорний С. Вулиці Маршала Бірюзова необхідно повернути історичну назву [Електронний ресурс] / С. Нагорний // Інтернет-видання Полтавщина : [сайт]. – Текст. та граф. дані. – Полтава, 2023. – Режим доступу: https://surl.li/bsruqm (дата звернення: 20.10.2026). – Назва з екрана

Рудь Є. Полтава декомунізована: чотири роки без Фрунзе і Ко [Електронний ресурс] / Є. Рудь // Зміст : [сайт]. – Текст та граф. дані. – Полтава, [б. в.]. – Режим доступу: https://surl.li/gbioqm (дата звернення: 5.10.2026). – Назва з екрана.

Половки – приклад топонімічного курйозу // Інтернет-видання Полтавщина : [блог]. – Текст. та граф. дані. – Полтава, 2024. – Режим доступу: https://surl.li/iexnjm (дата звернення: 11.10.2026). – Назва з екрана.

Стенько О. Екскурсія для Хрущова, лихі дев'яності та унікальне поле: як "живе" найстаріша в Україні дослідна станція [Електронний ресурс] / О. Стенько // Gazeta.ua : [сайт]. – Текст. та граф. дані. – [Б. м.], 2022. – Режим доступу: https://surl.li/begnfl (дата звернення: 16.10.2026). – Назва з екрана.

Чуб М. Тепер вже офіційно: вулицю Маршала Бірюзова у Полтаві перейменували на Решетилівську [Електронний ресурс] / М. Чуб // Новини Решетилівщини : [сайт]. – Текст дані. – Решетилівка, 2023 – Режим доступу: https://resh.news/news/4878/ (дата звернення: 22.10.2026). – Назва з екрана.

Широкова А. Полтавська вулиця, що дев’ять разів змінювала назву [Електронний ресурс] / А. Широкова // 0532.ua : [сайт]. – Текст. та граф. дані. – Полтава, 2021. – Режим доступу: https://surl.li/lvckow (дата звернення: 24.10.2026). – Назва з екрана.

Бібліографічний посібник

Нові вулиці – нові сенси: оновлена Полтава

Путівник-досьє

Вип. 1. Київський район

Укладач: Ольга Пошибайло

Редактор Н. Фенько
Комп'ютерний набір О. Пошибайло
Комп'ютерна верстка О. Якубовський
Відповідальна за випуск С. Сичова

Підписано до друку 2.11.2026 40 стор. Тираж 1 прим.
Обласна бібліотека для юнацтва імені Олеся Гончара
36039, м. Полтава, вул. Олеся Гончара, 25 А
http:// libgonchar.org E-mail: pobugonchara@ukr.net